

PROF. DR.

M. KEMAL OĐUZMAN

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ve

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Merhum Öğretim Üyesi

PROF. DR.

NAMİ BARLAS

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ve

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Emekli Öğretim Üyesi

M E D E N İ H U K U K

GİRİŞ | KAYNAKLAR | TEMEL KAVRAMLAR

27. BASI

İSTANBUL 2021

onikilevha
İLLERİ İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
ÖNCEKİ BAZI BASILARIN ÖNSÖZ'LERİNDEN.....	VII
İÇİNDEKİLER	XI
KISALTMALAR.....	XXIII

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BAKIŞ

§ 1. MEDENÎ HUKUKUN ANLAMI VE KONUSU	1
I. "HUKUK" KAVRAMI.....	1
II. KAMU HUKUKU – ÖZEL HUKUK AYIRIMI	4
III. MEDENÎ HUKUKUN ANLAMI	5
IV. MEDENÎ HUKUKUN KONUSU	6
§ 2. MEDENÎ HUKUKUN DÜZENLENİŞ TARZI BAKIMINDAN ÇEŞİTLİ SİSTEMLER	7
I. ROMA – CERMEN SİSTEMİNİN ETKİSİ ALTINDAKİ HUKUK DÜZENLERİ.....	7
II. İSLÂM HUKUKUNUN ETKİSİ ALTINDAKİ HUKUK DÜZENLERİ	10
III. İNGİLİZ HUKUKUNUN ETKİSİNİ TAŞIYAN HUKUK DÜZENLERİ	11
IV. SOSYALİST PRENSİPLERİN ETKİSİ ALTINDAKİ HUKUK DÜZENLERİ	13
V. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA DURUM.....	14

§3.BULUNDUĞUMUZ GRUPTA KANUNLAŞTIRMA HAREKETİ	
VE İSVİÇRE MEDENÎ KANUNU'NUN YAPILIŞI.....	14
I. GENEL BAKIŞ.....	14
II. İSVİÇRE'DE MEDENÎ KANUNUN YAPILIŞI	19
§4.TÜRKİYE'DE MEDENÎ HUKUK ALANINDA	
KANUNLAŞTIRMA HAREKETLERİ VE MEDENÎ KANUN	22
I. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE KANUNLAŞTIRMA..	22
II. TÜRKİYE CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE KANUNLAŞTIRMA	
HAREKETİ	23
A. İlk Medenî Kanunun Yapılışı.....	23
B. Yeni Bir Medenî Kanun Hazırlama Çalışmaları	26
C. Yeni Türk Medenî Kanununun Kabulü	29
1. Genel Olarak.....	29
2. Yeni Medenî Kanunun Yapısı ve Getirdiği Yenilikler.....	29
a. Biçim Bakımından	29
b. Esas Bakımından	30
3. Yeni Medenî Kanunda Yapılan Değişiklikler	33

İKİNCİ BÖLÜM

MEDENÎ HUKUKUN YÜRÜRLÜK KAYNAKLARI VE UYGULANMASI

§1.HUKUKTA “KAYNAK” KAVRAMI VE MEDENÎ HUKUKUN	
YÜRÜRLÜK KAYNAKLARINA GENEL BAKIŞ	37
I. “KAYNAK” KAVRAMI.....	37
II. MEDENÎ HUKUKUN YÜRÜRLÜK KAYNAKLARINA GENEL	
BAKIŞ.....	38
§2.KANUNLAR, TÜZÜKLER, YÖNETMELİKLER	41
I. KAVRAMLARA GENEL BAKIŞ.....	41

II. YÜRÜRLÜĞE KOYMA VE YÜRÜRLÜKTEN KALDIRMA	44
III. MEDENÎ HUKUKLA DOĞRUDAN İLGİLİ TEMEL	
DÜZENLEMELER.....	47
A. Medenî Kanun ve Borçlar Kanunu.....	47
1. Medenî Kanun.....	49
a. Başlangıç.....	49
b. Kişiler Hukuku.....	49
c. Aile Hukuku	50
d. Miras Hukuku	51
e. Eşya Hukuku	51
2. Borçlar Kanunu.....	52
a. Eski Borçlar Kanunu.....	52
b. Yeni Borçlar Kanunu.....	52
aa. Yeni Bir Borçlar Kanunu Hazırlama Çalışmaları.....	52
bb. Yeni Türk Borçlar Kanunu'nun Kabulü.....	54
3. Medenî Kanunun Çeşitli Kitapları Arasındaki İlişki ve Medenî Kanun ile Borçlar Kanunu Arasındaki Bağlantı.....	55
4. Yürürlük Kanunu.....	58
5. Medenî Kanun ve Borçlar Kanunu ile Yakından İlgili Bazı Temel Kanunlarda Yaşanan Gelişmeler	59
B. Diğer Normlar.....	60
IV. KANUNLARIN UYGULANMASI	60
A. Kanunda Uygulanacak Hükmün Bulunması.....	61
1. Kanun Hükmünün Düz ve Zıt Anlam İtibariyle Kapsamı	61
2. Kanun Hükümlerinin Yorumlanması	62
a. Yorum Kavramı ve Çeşitleri.....	62
b. Yorumda Başvurulacak Yöntemler (Yorum Metodları)	63

c.	Medenî Kanunumuzun Benimsediği Esas ve Kanun Hükümlerinin Yorumlanmasında Dikkate Alınacak Unsurlar	66
3.	Bulunan Hükümün Uygulanabilir Olması.....	73
a.	Yer İtibariyle Uygulanabilir Olma.....	73
b.	Zaman İtibariyle Uygulanabilir Olma.....	74
aa.	Kanunların Zaman Açısından Uygulama Alanı ..	74
bb.	Kanunların Çatışması.....	79
c.	Nitelik İtibariyle Uygulanabilir Olma.....	81
aa.	Emredici Hukuk Kuralları.....	82
bb.	Yedek Hukuk Kuralları.....	84
B.	Bulunan Hükümün Uygulanış Tarzı ve Hâkimin Takdir Yetkisini Kullanması	85
1.	Genel Olarak.....	85
2.	Hâkimin Takdir Yetkisini Kullanması.....	87
C.	Kanunda Uygulanabilir Hüküm Bulunmaması: Kanun Boşluğu	92
1.	Anlamı.....	92
2.	Kanun Boşluklarının Çeşitleri.....	96
a.	Bilinçli Boşluklar – Bilinçsiz Boşluklar.....	96
b.	Açık Boşluklar – Örtülü Boşluklar	98
c.	Gerçek Boşluklar – Gerçek Olmayan Boşluklar.....	99
3.	Kanun Boşluğu Bulunmasının Sonuçları	101
§3.ÖRF VE ÂDET HUKUKU		101
I.	KAVRAM.....	101
II.	BİR ÖRF VE ÂDET HUKUKU KURALININ DOĞUMU İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR	102
III.	ÖRF VE ÂDET HUKUKUNUN ROLÜ.....	105
§4.HÂKİM TARAFINDAN YARATILAN HUKUK.....		108
I.	GENEL BAKIŞ.....	108

II. HÂKİMİN HUKUK YARATMASININ ŞARTLARI.....	110
III. HÂKİMİN HUKUK YARATIRKEN UYGULAYACAĞI YÖNTEM	110
IV. HÂKİMİN HUKUK YARATIRKEN YARARLANACAĞI İMKÂNLAR.....	113
V. HÂKİMİN YARATTIĞI HUKUK KURALININ ROLÜ	117
§ 5. MEDENÎ HUKUK UYGULAMASINDA BİLİMSSEL GÖRÜŞLERİN VE YARGI KARARLARININ ROLÜ	118
I. GENEL BAKIŞ.....	118
II. DOKTRİNDE YER ALAN BİLİMSSEL GÖRÜŞLER	119
A. Anlamı.....	119
B. Eser Tipleri.....	119
C. Doktrinin Rolü.....	121
D. Hâkimin Doktrinindeki Bilimsel Görüşlerden Yararlanması	121
III. YARGISAL İÇTİHA TLAR.....	125
A. Anlamı.....	125
B. Mahkeme Kararlarının Çeşitleri	125
1. Kararın Niteliği Bakımından	125
2. Kararı Veren Mahkeme Bakımından.....	125
C. Hâkimin Mahkeme Kararlarından Yararlanması.....	128

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEDENÎ HUKUKUN BAZI TEMEL KAVRAMLARI

§ 1. “HAK” KAVRAMI.....	131
I. TERİM.....	131
II. HAK KAVRAMINI AÇIKLAYAN GÖRÜŞLER	132

§2. HAKLARIN ÇEŞİTLERİ 134

- I. PARA İLE ÖLÇÜLEBİLEN DEĞERİ BULUNUP BULUNMAMASI AÇISINDAN: MALVARLIĞI HAKLARI – KİŞİ VARLIĞI HAKLARI 135
 - A. Malvarlığı Hakları..... 135
 1. Alacak Hakları 135
 2. Aynî Haklar..... 136
 - a. Eşya Üzerinde Sağlanan Yetki..... 137
 - b. Eşya Üzerinde Doğrudan Doğruya Hâkimiyet 142
 - c. Herkese Karşı İleri Sürülebilirlik..... 145
 3. Maddî Değeri Olan Yenilik Doğuran Haklar 146
 4. Fikrî Haklar 147
 - B. Kişi Varlığı Hakları 148
- II. İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ ÇEVRE AÇISINDAN: MUTLAK HAKLAR - NİSBÎ HAKLAR..... 149
 - A. Mutlak Haklar 149
 - B. Nisbî Haklar..... 149
 1. Alelâde Nisbî Haklar..... 150
 2. Etkisi Güçlendirilmiş Nisbî Haklar 150
- III. KULLANILMASININ ETKİSİ BAKIMINDAN: ALELÂDE HAKLAR - YENİLİK DOĞURAN HAKLAR 152
 - A. Yenilik Doğuran Hakların Çeşitleri 153
 1. Yöneldiği Sonuç Açısından 153
 - a. Kurucu Yenilik Doğuran Haklar 153
 - b. Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar 154
 - c. Bozucu Yenilik Doğuran Haklar 155
 2. Hakkın Kullanılış Tarzı Bakımından..... 155
 - B. Yenilik Doğuran Hakların Ortak Özellikleri 155
- IV. KULLANMA YETKİSİ AÇISINDAN: ŞAHSEN KULLANILMASI ZORUNLU OLAN VE OLMAYAN HAKLAR 158

V. BAĞIMSIZ OLUP OLMAMA AÇISINDAN: BAĞIMSIZ HAKLAR - BAĞLI HAKLAR.....	160
A. Bağımsız Haklar	160
B. Bağlı Haklar	161
1. Eşyaya Bağlı Haklar	161
2. Alacağa Bağlı Haklar	161
3. Borç İlişmesine Bağlı Haklar	162
4. Bir Topluluğa Mensup Olmaya Bağlı Haklar.....	162
§3.HAK SAHİBİ.....	162
§4.HAKLARIN KAZANILMASI VE KAYBEDİLMESİ	163
I. “HUKUKÎ OLAY”, “HUKUKÎ FİİL” VE “HUKUKÎ İŞLEM” KAVRAMLARI	163
A. Kavramlara Genel Bakış	163
B. Hukukî İşlemler	166
1. Hukukî İşlemlerin Türleri.....	166
a. Gerekli İrade Beyanı Adedi Açısından.....	166
aa. Tek Taraflı Hukukî İşlemler	166
bb. İki Taraflı Hukukî İşlemler (Sözleşmeler).....	167
cc. Kararlar	168
dd. Müşterek Hukukî İşlemler	168
b. İrade Beyanının Yöneltilmesi Açısından	170
c. Etki Doğurduğu Alan Bakımından.....	170
d. Malvarlığına Yaptıkları Etki Bakımından	171
aa. Borçlandırıcı İşlemler	171
bb. Tasarruf İşlemleri	172
cc. Kazandırıcı İşlemler.....	174
e. Hüküm İfade Edeceği An Bakımından.....	178
2. Hukukî İşlemin Unsurları	178
a. Hukukî İşlemin Kurucu Unsurları.....	179
aa. Genel Olarak.....	179

- bb. “İrade Beyanı” Kavramı 180
- cc. İrade Beyanının Çeşitleri..... 182
 - aaa. Açık ve örtülü irade beyanları – irade beyanı sayılan davranışlar..... 183
 - bbb. Yöneltilmesi gereken ve gerekmeyen irade beyanları..... 188
 - ccc. Vasıtalı ve vasitasız irade beyanları 190
- b. Hukukî İşlemin Geçerliliği İçin Aranılan Şartlar 190
 - aa. Her Türlü Hukukî İşleminde Aranılan Şartlar191
 - aaa. Hukukî işlemi yapan kişi ehliyetli olmalıdır191
 - bbb. Hukukî işlemin konusunun, emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlâka, kişilik haklarına aykırı veya imkânsız olmaması gerekir 192
 - ccc. Hukukî işlemi meydana getiren irade beyanları sağlıklı olmalıdır 192
 - ddd. İrade beyanları muvazaalı (danışıklı) olmamalıdır 193
 - bb. Bazı Hukukî İşlemler İçin Aranılan Ek Şartlar 194
 - aaa. Bazı hukukî işlemlerde, irade beyanının bir şekle uyularak yapılması gerekir..... 194
 - bbb. Tasarruf işlemlerinde, tasarrufta bulunan kişi, tasarruf yetkisine sahip olmalıdır..... 196
 - ccc. İllî (sebebe bağlı) tasarruf işlemlerinin geçerli olması, ortada buna temel teşkil eden geçerli bir borçlanma işleminin bulunmasına bağlıdır..... 198
 - ddd. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde gabin (aşırı yararlanma) durumunun bulunmaması gerekir 198
- cc. Bazı Hukukî İşlemlerin Hüküm Doğurması İçin Gereken Tamamlayıcı Unsurlar..... 199
 - aaa. Ehliyet eksikliğini giderici izin veya onay. 199

bbb. Temsil yetkisi eksikliğinden kaynaklanan noksanlığı giderici onay	199
ccc. Tasarruf yetkisi sınırlamasından kaynaklanan eksikliği giderici izin veya onay	200
ddd. Bir resmî makamın fiili	200
eee. Geciktirici şart	201
fff. Geciktirici vade	202
3. Hukukî İşlemlerin Hükümsüzlüğü	203
a. Yokluk	205
b. Kesin Hükümsüzlük (Butlan)	207
c. İptal Edilebilirlik	215
d. Noksanlık	218
e. Nisbî Etkisizlik	220
II. HAKLARIN KAZANILMA (İKTİSAP) TARZI	221
A. Aslen Kazanma	221
B. Devren Kazanma	222
C. Tesisen Kazanma	223
III. HAKLARIN KAYBEDİLİŞ TARZI	224
§5. HAKLARIN KAZANILMASINDA İYİNİYETİN ROLÜ	229
I. İYİNİYET KAVRAMI	229
II. İYİNİYETİN ROLÜ	232
III. İYİNİYETİN ARANACAĞI KİŞİ VE İYİNİYETİN ARANACAĞI ÂN	237
A. İyiniyetin Aranacağı Kişi	237
1. Temsil Halinde	237
2. Tüzel Kişilerde	238
3. Tüzel Kişiliği Bulunmayan Kişi Topluluklarında	238
B. İyiniyetin Aranacağı Ân	238
IV. İYİNİYETİN İSPATI	239

§6. HAKLARIN KULLANILMASI VE DÜRÜSTLÜK KURALINA

UYMA ZORUNLULUĞU	242
I. GENEL BAKIŞ.....	242
II. DÜRÜSTLÜK KURALI	244
A. Anlamı.....	244
B. Rolü.....	244
III. HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI	247
A. Anlamı.....	247
B. Hakkın Kötüye Kullanılma Hâlleri	249
1. Temel İlke.....	249
2. Hakkın Kötüye Kullanıldığını Gösteren Durumlar.....	252
a. Hakkın Kullanılmasında Meşru Bir Menfaat Bulunmaması.....	252
b. Hakkın Kullanılmasının Hak Sahibine Sağlayacağı Menfaat İle Başkasına Vereceği Zarar Arasında Aşırı Oransızlık Bulunması	255
c. Kendi Ahlâka Aykırı Davranışına Dayanarak Hak Kullanılması.....	255
d. Uyandırılan güvene aykırı davranışta bulunulması	259
C. Hakkın Kötüye Kullanılmasının Yaptırımını.....	263
IV. DÜRÜSTLÜK KURALI VE HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞININ UYGULAMA ALANI.....	266
A. Kanunun Yorumlanmasında ve Boşluklarının Doldurulmasında.....	267
B. Kanuna Karşı Hilenin Önlenmesinde.....	268
C. Hukukî İşlemin Oluşması, Yorumlanması ve Tamamlanmasında	270
D. Borçların Doğumunda	279
1. Sözleşme Yapma Zorunluluğu.....	279
2. Yan Borçlar	281
3. Sözleşme Görüşmelerinde Dürüst Davranma Borcu	284

4. Davranış Yükümlülükleri.....	285
E. Sözleşmelerde Değişiklik Yapılması veya Sözleşmenin Sona Erdirilmesi.....	287
1. Eski Borçlar Kanunumuz Açısından Durum.....	287
2. Yeni Borçlar Kanununun Konuya İlişkin Düzenlemesi	292
V. MEDENÎ KANUNUN 2. MADDESİ UYGULANIRKEN GÖZ ÖNÜNDE TUTULACAK ESASLAR.....	292
§7.HAKLARIN KORUNMASI.....	296
I. GENEL BAKIŞ.....	296
II. TALEP	296
III. DÂVA.....	299
A. Dâva Çeşitleri.....	299
1. Eda Dâvaları.....	300
2. Tespit Dâvaları	301
3. Yenilik Doğuran Dâvalar.....	303
B. Dâvaya Karşı Savunma İmkânları.....	304
C. Dâvanın ve Savunmanın İspatı	308
1. İspat Yükü.....	308
2. İspat Konusunda Temel İlke	310
3. Özel esaslar	312
a. Hâkim Önünde İkrar Edilen Olguların İspatı Gerekmez.....	312
b. Hayatın Olağan Akışına Uyan (Normal) Olguların İspatı Gerekmez.....	313
c. Herkesçe bilinen olguların (mâruf ve meşhur vakıaların) ispatı gerekmez	314
d. Kanunî Bir Faraziyeye veya Karineye Dayanan Kimse, Bunun Kapsamına Giren Konuda İspat Yükünden Kurtulur.....	314

e. Kanunun, İspat Yükünü Özel Olarak Belirlediği Hâllerde Bu Hükümlerde Yer Alan Esaslar Uygulama Alanı Bulur.....	318
f. İddiasını Resmî Sicil ve Senetlere Dayandıran Kimse İspat Yükünü Yerine Getirmiş Olur.....	319
4. Özel Olarak: Resmî Sicil ve Senetlerin İspat Gücü	319
IV. CEBRÎ İCRA	322
V. HAKKINI KENDİ GÜCÜ İLE KORUMA	325
A. Haklı Savunma.....	325
B. Zorunluluk (İztırar) Hâli	326
C. Hakkını Korumak İçin Kuvvet Kullanma.....	327
VI. UĞRANILAN ZARARI TAZMİN ETTİRME	328
KAYNAKLAR.....	329
KAVRAM İNDEKSİ	353
KANUN MADDELERİ İNDEKSİ.....	363